

Tema 3. Etica și integritatea în mediul academic

1. *Etica socială în condițiile societății cunoașterii.*
2. *Responsabilitatea socială a organizației*
3. *Comunitatea academică: structură și criterii de apartenență*
4. *Etică universitară: principii și valori. Carta universitară.*
5. *Standarde generale de integritate academică.*
6. *Procesul de predare-învățare-evaluare și activitatea de cercetare: abordare din perspectiva integrității.*

1. Etica socială în condițiile societății cunoașterii.

Schimbările globale, la care asistăm în prezent, sunt comparabile cu acelea care au adus schimbarea de la societatea bazată pe agricultură la societatea industrială. Schimbarea reprezintă, de fapt, accentuarea acelei componente, care aduce *creșterea prosperității și a nivelului de trai*. Revoluția științifică a permis inițial *gestiunea tehnologizată a informației*, pentru ca ulterior să ne întrebăm: nu putem extinde *tehnologia și asupra cunoașterii*? Noua societate încearcă să aducă conceptul „cunoașterii” în sfera tangibilului. Astfel, **cunoașterea poate deveni motorul dezvoltării în orice activitate umană.**

Mediul economic a generat dintotdeauna nevoia creșterii competitivității organizaționale, în vederea obținerii supremației pe piețe puternic concurențiale. Dezvoltarea spre o societate a cunoașterii poate conduce la dezvoltarea a două noi situații: noul context economic va manifesta o creștere a concurenței și a luptei pentru supremație - în contextul în care companiile vor satura piața cu produse și servicii - sau va fi generat acel context care să permită companiilor „inteligente”, evadarea din acest cadru economic închis, către o zonă neconcurențială.

Societatea cunoașterii este anticipată de societate postindustrială (*informațională*). Caracteristica inițială a societății postindustriale viza *economia bazată pe servicii*. Evoluțiile înregistrate, în special după anii 1970-1980, au confirmat faptul că majoritatea covârșitoare a lucrătorilor din sfera serviciilor se află în realitate angajată în crearea, prelucrarea și distribuirea informației. În consecință este clar că **societatea postindustrială** este societatea **informațională**, în cadrul căreia profesiile funcționale (programatori, manageri, economiști, juriști, profesori, medici, funcționari de bancă, agenți în asigurări sociale; specialiști în marketing, asistență psihosocială, relații publice etc.) dobândite prin studii superioare, devin predominante în raport cu cele legate direct de producție. Deja în 1983, în SUA, numai 12% din forța de muncă era ocupată în operații de realizare a produselor. Trăsătura principală a societății informaționale este cea referitoare la utilizarea pe scară largă și la un cost scăzut a tehnologiei informațiilor; generând facilitarea comunicării pe plan național și internațional, dar și probleme noi precum supraîncărcarea informațională și necesitatea creării de noi forme de reglementare pentru a controla informațiile. În acest context, din anii 1990 este remarcată *tranziția de la societatea informațională la societatea cunoașterii*; de la o economie bazată pe informații la o societate bazată pe cunoștințe, *consecințele majore fiind de ordin cultural, dar și pedagogic*: a) globalizarea; b) intensificarea competiției; c) investiția în educație, îndeosebi în instruirea permanentă.

Așadar, **societatea cunoașterii/societatea bazată pe cunoaștere** reprezintă o etapă firească în evoluția istorică a civilizației umane, exprimată în plan economic, politic și cultural, în cadrul căreia **cunoașterea devine adevăratul capital și motor al dezvoltării societății**. Sub aspect evolutiv s-a produs saltul de la valorile **societății industrializate**, bazate pe **concurență**, la cele ale **societății postindustriale (informaționale)**, bazate pe **cooperare**, spre cele ale **societății cunoașterii**, bazate pe **creație**, care se caracterizează prin următoarele particularități:

- realizarea condițiilor de funcționare performantă a pieței;

- cel mai important factor de producție devine ființa umană - cheia competitivității stă în capacitatea indivizilor și a grupurilor de a produce cunoaștere și a o utiliza în mod eficient
- realizarea performanței ridicate a funcționării statului de drept democratic;
- realizarea creșterii bunăstării sociale, respectiv a nivelului de trai al populației
- centrul de greutate al învățării se va transfera, progresiv, din școli spre firme și instituții, de la școlari, liceeni și studenți către salariați
- utilizarea pe scară largă și la un cost scăzut a tehnologiei informațiilor; generând facilitarea comunicării pe plan național și internațional, dar și probleme noi precum supraîncărcarea informațională și necesitatea creării de noi forme de reglementare pentru a controla informațiile

A produce cunoaștere înseamnă obținerea de sensuri noi pentru diferite fenomene sau activități sociale, tehnologice, economice. Este important să conștientizăm că persoanele orientate spre învățare reprezintă bunul cel mai important al societății cunoașterii. Prin urmare, atât la nivel organizațional, cât și social, trebuie să identificăm soluții pentru suplimentarea oportunităților de a îmbunătăți creativitatea și cunoașterea tacită.

Cum va arăta viitorul în contextul economiei cunoașterii ? - Schimbarea implică două abordări posibile: o variantă *optimistă*, reprezentată de beneficiile progresului asupra vieții și o variantă *pesimistă*, reprezentată de pericolele, induse de progresul științific. Abordarea realistă a dezvoltării societății umane credem că implică considerarea ambelor variante. Pornind de la afirmația lui Shannon: „*Informația este soluția incertitudinii*”, o reformulăm, afirmând: „*Cunoașterea este soluția incertitudinii*”. Prin urmare, societatea cunoașterii, pe baza principiilor sale de funcționare, reprezintă singura paradigmă socială, care are mijloacele de a se orienta spre varianta optimistă, ce implică promovarea principiilor eticii și responsabilității sociale.

În planul societății globale asistăm, totuși, la confruntări de mare anvergură între diferite sisteme morale: laic și religios, individualist și colectiv, deontologist și teleologist etc. Revin, în prim) planul vieții sociale, moralele tradiționale, care se întrepătrund cu cele moderne, determinând trecerea tot mai accentuată a moralității din planul social în cel individual și de mic rogrup. *Crizei de valori morale* proprii societăților postcomuniste i se răspunde tot mai mult cu ofensiva unui *relativism moral*, în interiorul căruia singurele repere morale autentice, reînstituite după căderea comunismului ateist, sunt cele de natură religioasă. Modelul de viață morală occidental este, încă, slab perceput, sub impactul intern al ineficienței economice, al sărăciei, al inculturii și al insecurității, fiind mai degrabă evidente limitele acestuia decât punctele sale tari. La aceasta se adaugă și unele evenimente politico-militare neinspirat gestionate de liderii politici ai lumii care, prin consecințele lor asupra unor mase mari de oameni, au îndepărtat și mai mult populațiile din spațiul postcomunist de asemenea modele.

Axa centrală al *structurii moralei sociale* îl constituie triada **norme+valori+aprecieri**. *Normele* derivă din *principiile morale* în timp ce *valorile* se identifică pe baza relațiilor dintre indivizi și colectivități. În această triadă se raportează *subiectul conștient*, individual sau colectiv, și în raport cu ea se produc *manifestările morale*.

Este de remarcat faptul că *subiectul este parte componentă a moralei sociale* numai în măsura în care el *este conștient de acest fapt*. A trăi în moralitate presupune atât *conștiința faptului că există această moralitate* și că îi sunt cunoscute determinațiile, cât și *conștiința de sine*. Cel ce nu este conștient de nimic acționează fără să aibă control asupra faptelor sale, nu înțelege dacă faptele sale sunt bune sau rele, nu știe să prețuiască faptele bune ale altora, nu face distincția dintre bine și rău, acționează la nivelul instinctelor primare, aprobă doar ceea ce-i produce plăcere și refuză ceea ce nu-i produce plăcere, nu este capabil de sacrificiu, nu prețuiește cultura și nu prețuiește omul ca ființă rațională, nu are imaginea prieteniei și folosește oamenii din jurul lui doar pentru sine, ca mijloace.

Suprema inconștientă este faptul de a nu fi conștient de sine:

- Așadar, prima distincție care se cere operată pentru a defini **subiectul moral** este aceea că el **este o conștiință**.

- A doua distincție evocă premisa obiectivă, fundamentală a demersului individual de realizare morală, și anume **existența colectivității umane**.

- A treia distincție vizează elementele componente ale subiectului, care sunt **mentalitățile, convingerile, concepțiile, voința și faptele**.

După cum se structurează aceste elemente într-o conștiință sau alta, avem tipurile de subiecți morali **individualitatea**, compusă din mentalități, voință și fapte, **personalitatea**, alcătuită din convingeri, voință și fapte; și **exemplaritatea simbolică**, formată din concepții, voință și fapte.

Poziția omului față de morala socială depinde de istoria culturală a acestuia. Trecerea de la mentalități la convingeri și apoi la concepții morale presupune un proces continuu de perfecționare și autoperfecționare culturală și morală. Unii oameni vor rămâne pentru totdeauna la nivelul mentalităților, alții se vor ridica la nivelul convingerilor, în timp ce o parte din ei, probabil nu mulți, vor atinge statutul exemplarității simbolice prin concepții.

O caracteristică deosebită care trebuie să fie prezentă în subiectul conștient, pentru a fi considera un subiect moral, este **voința liberă**. Filosofii existențialiști, consideră că **voința liberă determină condamnarea la libertate a omului și transformarea vieții lui în una lipsită de repere și, în consecință, de sens**. În pofida acestor interpretări, libertatea voinței este o condiție a situării subiectului în mediul moral. *Numai o voință liberă își poate asuma conștient moralitatea socială. Numai o voință liberă poate căpăta statutul permanenței în comportamentul moral. Numai o voință liberă poate pune moralitatea mai presus de orice interes străin acesteia.*

2. Responsabilitatea socială a organizației (corporativă)

Responsabilitatea socială corporativă (RSC) are o istorie relativ scurtă care datează din anii 1980. Trebuie de spus că de atunci ea a rămas un concept destul de vag. RSC a generat interpretări ambigue care vin nu numai de la analiștii economici, dar și de la instituțiile internaționale ce promovează la scară globală integrarea principiilor RSC în conduita în afaceri și chiar de la companiile care demonstrează RSC. Interpretările diferite au fost condiționate și de faptul că este foarte dificil de a măsura în practică RSC.

Într-adevăr, acest concept cuprinde **elemente** eterogene precum:

- încorporarea unor caracteristici sociale în produse, tehnologii și procese comerciale;
- adoptarea practicilor avansate de administrare a resurselor umane;
- atingerea unui nivel înalt de performanță ecologică prin reducerea emisiilor și a impactului negativ;
- contribuirea la dezvoltarea comunitară;
- promovarea unei culturi de business avansate;
- promovarea principiilor RSC printre furnizori și clienți;
- stabilirea onestității și integrității ca valori corporative necesare pentru eradicarea corupției;
- respectarea drepturilor acționarilor minoritari;
- promovarea drepturilor fundamentale ale omului (de exemplu, oportunități egale de angajare la muncă sau abolirea muncii copiilor);

Este clar ca termenul „responsabilitate socială” implică judecați de valoare. Prin urmare, conceptul este unul subiectiv și influențat de context. Nu e de mirare că există o mulțime de definiții ale RSC și dezbaterile academice pe marginea conținutului RSC sunt foarte intense. Actorii din domeniul RSC înțeleg în mod diferit conceptul de RSC și modul în care

responsabilitatea trebuie abordată. Totuși, majoritatea autorilor și companiilor care au responsabilitate socială înțeleg faptul că RSC nu este doar simpla donație a banilor în cadrul unor acțiuni filantropice, ci mai degrabă **un stil aparte de a face business, un stil integrat în cultura companiei la toate nivelele sale operaționale și prezent în orice moment de timp.**

O definiție recentă a fost formulată de Consiliul Mondial de Afaceri pentru Dezvoltare Durabilă (World Business Council for Sustainable Development, WBCSD). Potrivit Consiliului, RSC este „angajamentul companiilor de a contribui la dezvoltarea economică durabilă, lucrând împreună cu angajații, familiile lor, comunitatea locală și societatea pentru a îmbunătăți calitatea vieții”.

Un exemplu de companie ce implementează RSC în afacerile sale este KPMG. Aceasta companie definește responsabilitatea sa socială corporativă ca „înțelegere a problemelor comunității din care facem parte și gestionarea impactului nostru social în paralel cu performanța noastră financiară. Prin aceasta noi credem că putem spori valoarea pe care o adăugăm societății și reduce impactul negativ al activității noastre”.

În cadrul politicii sale de RSC, grupul TeliaSonera „dorește să susțină dezvoltarea durabilă și să fie un bun cetățean corporativ”. Responsabilitatea socială a companiei PepsiCo constă în „a îmbunătăți continuu toate aspectele lumii în care activăm – ecologic, social, economic – creând o zi de mâine mai bună decât cea de azi.” Compania se concentrează asupra a cinci domenii decisive pentru succesul său: valorile corporative, diversitatea și includerea, sănătatea și bunăstarea, apa și ambalajul.

Pentru Vodafone Greece „RSC se referă la administrarea companiei, la felul în care ea devine productivă și la felul în care ea tratează toți actorii interesați, societatea și mediul ambiant. O organizație responsabilă are ca scop creșterea profitului, controlând în același timp impactul său asupra mediului ambiant, social, economic și moral și acționând în mod coresponsabil”. Guvernul Marii Britanii vorbește despre RSC ca despre „modul în care companiile iau în considerare influența pe care o exercită asupra mediului economic, social și ambiant ca rezultat al activității, maximizând beneficiile și minimizând pierderile”.

Unii savanți definesc RSC drept „situații în care firma face mai mult decât este obligată și se angajează în acțiuni menite să aducă folos societății, acțiuni care depășesc interesul economic imediat al firmei și rigorile minimale impuse de lege”. Acțiunile pe care companiile le realizează ca parte a RSC trebuie să reprezinte ceva mai mult decât cerințele legale minimale sau obligațiile fiscale pentru a fi calificate drept responsabilitate socială. Într-adevăr, respectarea legii și achitarea impozitelor este o obligație universală a companiilor, care implică responsabilitate juridică, nu responsabilitate socială ca atare. Corporațiile individuale sau grupurile de corporații pot să-și elaboreze principiile proprii de RSC, după exemplul inițiativei britanice Win with Integrity Framework. Alternativ, ele pot să adere la norme internaționale de conduită, cum ar fi cele promovate de **UN Global Compact (Pactul Global al ONU)**.

Ce este Pactul Global al ONU? Pactul Global al ONU este un set de principii, o inițiativă a Secretarului General al Națiunilor Unite care intenționează să promoveze la nivel global responsabilitatea socială și care accentuează importanța rețelelor locale compuse din ONG-uri, companii private și guverne pentru soluționarea problemelor sociale. El reprezintă o „rețea internațională de rețele naționale” care facilitează dialogul companiilor, indivizilor și organizațiilor ce împărtășesc aceleași idei și valori și s-au angajat să promoveze o cetățenie corporativă social responsabilă. În prezent există peste 2400 participanți în toată lumea și aproape 50 rețele în tot atâtea țări.

Pactul Global încurajează companiile să adere, să susțină și să adopte, în limitele sferei lor de influență, un set de valori de baza în domeniul drepturilor omului, standardelor de muncă, mediului ambiant și combaterii corupției. Periodic, companiile trebuie să publice rapoarte care să reflecte cum aceste companii implementează principiile în activitatea lor practică. Aceste **principii** sunt:

Drepturile omului

Principiul 1 Promovarea și respectarea drepturilor omului proclamate în diferite tratate internaționale;

Principiul 2 Companiile nu trebuie să fie implicate în situații în care se încalcă drepturile omului.

Munca

Principiul 3 Respectarea libertății de asociere și recunoașterea efectivă a dreptului la negociere colectivă;

Principiul 4 Eliminarea tuturor formelor de munca forțată și obligatorie;

Principiul 5 Abolirea efectivă a muncii copiilor;

Principiul 6 Eliminarea discriminărilor la angajarea în câmpul muncii.

Mediul ambiant

Principiul 7 Companiile trebuie să manifeste grijă față de mediu;

Principiul 8 Întreprinderea măsurilor pentru promovarea unei mai mari responsabilități ecologice;

Principiul 9 Încurajarea dezvoltării și multiplicării tehnologiilor ce nu dăunează mediului ambiant.

Lupta cu corupția

Principiul 10 Companiile trebuie să lupte cu toate formele de corupție, inclusiv cu extorcarea și mita.

Un expert din Moldova definește RSC drept „*acțiuni prin care companiile fac mai mult decât le cer obligațiile lor pecuniare. Ele aderă la anumite valori corporative încercând să demonstreze că pot contribui eficient la rezolvarea problemelor sociale. Companiile consideră că, asumându-și aceste responsabilități, ele nu doar demonstrează eficiență în rezolvarea problemelor sociale, dar și creează o imagine pozitivă și chiar realizează o investiție în propriu viitorul prin educarea unor generații de consumatori fideli.*”

În concluzie, putem spune că RSC este o întreagă cultură de afaceri care include *etica de afaceri, drepturile consumatorului, echitatea economică și socială, tehnologii ce nu dăunează mediului ambiant, tratarea justă a forței de muncă, relații transparente cu oficialii publici, integritate morală și investiții în comunitate*. Dincolo de dezbaterile academice, cele mai multe definiții converg spre o părere comună și anume: **RSC este o cultură de afaceri care ia în considerare impactul pe care afacerea îl are asupra societății și care tinde să maximizeze externalitățile pozitive și să le minimizeze pe cele negative**

3. Comunitatea academică: structură și criterii de apartenență

Totalitatea personalului, care desfășoară activitatea didactică, de cercetare științifică, administrativă și auxiliară/tehnică, precum și a celui care studiază în Universitate, formează comunitatea universitară. **Comunitatea academică** este constituită din totalitatea persoanelor care desfășoară activități manageriale, didactice, științifice de cercetare, de organizare, îndrumare și control ale activității în domeniul învățământului și administrării, precum și a celor care asigură funcționalitatea instituției și cei care studiază:

- **personal științifico-didactic** ((cercetător științific, cercetător științific superior, coordonator și principal) (asistent universitar, lector universitar, conferențiar universitar, profesor universitar);

- **personal didactic auxiliar** (bibliotecar, informatician, inginer, laborant, metodist);

- **alte categorii de personal:** personal administrativ, personal tehnic, personal auxiliar de deservire

- **studenți** de la Ciclul I, II, III din învățământul superior.

Membrii comunității academice trebuie să:

- respecte exigențele de natură morală în toate acțiunile sale.

- exercite obligațiile din numele Universității cu responsabilitate și profesionalism

- corespundă standardelor de integritate și de echitate în exercitarea activității sale.
- promoveze valorile Universității și să contribuie la dezvoltarea și prosperarea societății.
- se conformeze intereselor comune ale Universității.

De la fiecare membru al Universității se cere respectarea următoarelor **norme de etică și deontologie**:

- a) să nu afecteze drepturile, libertățile și independența membrilor comunității;
- b) să nu susțină și să nu promoveze interese financiare ce contravin obligațiilor profesionale;
- c) să manifeste un comportament imparțial, fără a oferi tratament preferențial unor persoane fizice sau juridice;
- d) să păstreze patrimoniul universitar și să-l folosească exclusiv pentru activități autorizate;
- e) să informeze administrația Universității despre orice fraude, acte de corupție, manifestări de corupție, practici ilegale, încălcări ale drepturilor și ale libertăților fundamentale ale persoanei, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază interesul public.

Fiecare membru al comunității universitare trebuie să manifeste următoarele **calități** de bază ale unei personalități armonios dezvoltate:

- sinceritate;
 - obiectivitate;
 - integritate;
 - respect;
 - receptivitate;
 - confidențialitate;
 - responsabilitate
- empatie.

Fiind o personalitate armonios dezvoltată, membrii Universității vor putea promova **valorile Universității** printre care:

- profesionalismul și competența;
- onestitatea și corectitudinea intelectuală;
- libertatea academică și a cercetării;
- diligența;
- meritocrația;
- obiectivitatea;
- echitatea;
- transparența;
- respectul;
- responsabilitatea;
- bunăvoința și sollicitudinea;
- integritatea.

4. Etică universitară: principii și valori. Carta universitară.

Etica universitară (academică) este un domeniu aflat la intersecția dintre etica cercetării, managementul eticii în organizații (din zona academică) și deontologia profesională a cercetătorului sau profesorului. Misiunea universităților, în **Societatea Cunoașterii**, este de a produce, a valorifica și a transmite cunoștințe. Într-o economie globalizată cunoașterea devine adevăratul capital și motor al dezvoltării societății. Iar pentru societățile aflate în tranziție instituțiile de învățământ superior prezintă un interes deosebit de mare. Pentru a da încredere

societății în capacitatea universităților și a-i satisface așteptările, ele (universitățile) trebuie să-și asume responsabilitatea pentru **calitatea** propriei sale prestații.

În secolul XXI universitățile devin antreprenoriale, ele promovează integritatea morală, libertatea academică, autonomia personală, dreptatea și echitatea, meritul și profesionalismul, onestitatea și corectitudinea intelectuală, transparența, respectul și toleranța, responsabilitatea, bunăvoința și grija, etc. - toate fiind stipulate în Codurile etice universitare. Mediul universitar este și trebuie să devină un mediu cu adevărat democratic. Un mediu unde se recunosc și se promovează valorile, se stimulează munca intelectuală, creația științifică, unde fiecare membru acționează sincer și corect, unde actele de corupție se penalizează, unde se pregătește elita viitoare a statului și astfel, universitatea devine, cu adevărat, **motorul principal al dezvoltării unei societăți** și al bunăstării membrilor săi. Starea socială a unei societăți, în mare parte este determinată de starea economică, de cea intelectuală și morală care există în universitate.

Misiunea universităților, în Societatea Cunoașterii, este de a produce, a valorifica și a transmite cunoștințe. *Produsele oferite de universități* sunt cunoașterea și competența care sunt furnizate societății sub diverse forme:

- pregătirea specialiștilor în diverse domenii specifice;
- cercetare, consultanță, expertiză;
- implicarea membrilor comunității academice în viața societății, etc.

Cunoașterea devine putere și nu poate fi gândită în afara unui sistem de valori, a unui sistem de moralitate. Principalul *client* al universității trebuie să fie *societatea* (instituții guvernamentale centrale sau ale administrației locale, firme și organizații, instituții specializate în gestionarea pieței forței. În acest sens, misiunea universităților poate fi redusă la trei direcții esențiale:

-*misiunea vocațională*, (pe această cale studenților li se transmit cunoștințe și abilități, de a pregăti o forță de muncă înalt calificată într-un anumit domeniu sau specializare);

-*misiunea de a crea cunoștințe* (cunoștințele se transmit studenților și se dezvoltă sau ele sunt transferate în tehnologie, alte domenii ce au un impact economic de progres în dezvoltarea societății);

-*misiunea socială* (absolvenții primesc competențe și valori cu caracter general, larg și aceasta permite dezvoltarea societăților, bazate pe cunoaștere și comunicare între oameni, cu caracter democratic).

Principiile de bază care guvernează organizarea și funcționarea universității sunt:

- a) principiul autonomiei universitare și principiul libertății academice;
- b) principiul răspunderii publice;
- c) principiul asigurării și îmbunătățirii continue a calității;
- d) principiul centrării educației pe student;
- e) principiul echității și transparenței;
- f) principiul eficienței manageriale și financiare;
- g) principiul respectării drepturilor și libertăților studenților și ale personalului academic;
- h) principiul libertății de gândire și al independenței față de ideologii, dogme religioase și doctrine politice;
- i) principiul fundamentării deciziilor pe dialogul și consultarea cu toți partenerii sociali, respectării dreptului la opinie al studentului ca beneficiar direct al învățământului superior;
- j) principiul sprijinirii învățării de-a lungul întregii vieți;
- k) principiul incluziunii sociale.

Unul dintre obiectivele tradiționale ale eticii este cel de a identifica tipurile de criterii în funcție de care putem distinge între ceea ce este „moral” și ceea ce este „imoral”. În cazul eticii academice, problema care se pune este aceea de a distinge între ceea ce este (moralmente) corect și incorect în cazul acțiunilor pe care le întreprindem ca membri ai comunității academice.

În acest sens Personalul Universității este obligat: să respecte prevederile *Cartei universitare, Regulamentului intern al Universității, Codului de Etică și Conduită Universitară* și alte Regulamente în vigoare; să respecte *normele de etică și deontologie profesională, valorile culturale naționale și universale*, să educe o atitudine grijulie față de patrimoniul universitar și mediul înconjurător și să nu se implice în propagandă șovină, naționalistă, politică, de partid, militaristă în procesul de instruire și alte activități universitare. și alte activități universitare.

Personalul didactic, științifico-didactic, științific și de conducere are următoarele **obligațiuni:**

- a) să asigure calitatea procesului de învățământ prin respectarea standardelor educaționale de stat;
- b) să respecte etica și deontologia profesională;
- c) să respecte drepturile studenților;
- d) să creeze condiții optime pentru dezvoltarea potențialului individual al studentului;
- e) să promoveze valorile morale de dreptate, echitate, umanism, patriotism și alte valori;
- f) să îndeplinească obligațiunile prevăzute în contractul individual de muncă și în fișa postului și să respecte statutul și regulamentele instituționale și prevederile Cartei universitare;
- g) să asigure securitatea vieții și ocrotirea sănătății studenților în procesul de învățământ;
- h) să nu admită tratamente și pedepse degradante, discriminarea sub orice formă și aplicarea nici unei forme de violență fizică sau psihică;
- i) să nu facă și să nu admită propagandă șovină, naționalistă, politică, religioasă, militaristă în procesul educațional;
- j) să nu implice studenții în acțiuni politice (mitinguri, demonstrații, pichetări);
- k) să asigure confidențialitatea și securitatea informației care conține date cu caracter personal, în conformitate cu legislația în domeniul protecției datelor cu caracter personal;
- l) să își perfecționeze continuu calificarea profesională

Carta universitară.

Prezenta Cartă asigură cadrul necesar desfășurării a unui învățământ orientat spre valoare, creativitate, formarea capacităților cognitive, capacităților volitive și capacităților acționale, dobândirea unor cunoștințe fundamentale și competențe (cunoștințe, abilități și atitudini) de utilitate directă, în profesie și în societate.

Vezi https://utm.md/wp-content/uploads/2019/04/Carta-UTM_2018-finala.pdf

5. Standarde generale de integritate academică.

Integritatea academică poate fi definită drept “angajamentul, chiar în fața adversității, de a respecta cinci valori fundamentale: onestitate, adevăr, echitate, respect și responsabilitate”. O listă de ***principii ale integrității academice*** pe baza carora se construiește orice Cod de Etică se referă la:

Integritatea morală - presupune că fiecare membru al comunității academice este dator să se preocupe de evitarea oricăror situații susceptibile să creeze îndoieli, cu privire la integritatea sa, în primul rând a conflictelor de interese.

Colegialitatea - presupune colaborarea studenților, profesorilor și personalului administrativ în spirit de colegialitate și respect reciproc.

Loialitatea - presupune obligația fiecărui membru al comunității academice de a acționa în interesul universității, de a susține obiectivele, strategiile și politicile acesteia, în scopul realizării misiunii și creșterii competitivității ei.

Respectul și toleranța - presupune respectarea demnității fiecărui într-un climat liber, în care sunt excluse orice manifestare de umilire, dispreț, hărțuire, exploatare, amenințare sau intimidare. Universitatea militează pentru toleranță față de diferențele între oameni, între

opinii, credințe și preferințe intelectuale. Nu sunt permise manifestările misogine, rasiste, șovine, xenofobe, homofobe și hărțuirea de orice fel, inclusiv sexuală.

Profesionalismul - Universitatea trebuie să cultive un mediu propice pentru cercetare și competitivitate. În acest scop, trebuie să dezvolte programe academice la standarde înalte, capabile să conducă la evoluția cunoașterii, la formarea specialiștilor competitivi și la creșterea prestigiului în cercetare. Trebuie, de asemenea, să încurajeze și să recompenseze orientarea spre calitate științifică, pedagogică, în mod deosebit spre excelență, a profesorilor, cercetătorilor, studenților și a programelor de studii și cercetare. Universitatea trebuie să încurajeze și să recompenseze eficiența, calitatea și excelența profesională la nivel managerial și administrativ. Ea trebuie să acționeze împotriva imposturii, amatorismului, superficialității, dezinteresului și plafonării.

Onestitatea și corectitudinea intelectuală - Universitatea trebuie să apere dreptul la proprietate intelectuală. Beneficiile și răsplata vor fi acordate celor care se află la originea proprietății intelectuale. Toți cei care au participat la diferite stadii ale cercetării ale cărei rezultate devin publice trebuie menționați, în spiritul onestității profesionale, al recunoașterii și recunoștinței. Este interzisă orice formă de fraudă intelectuală: plagiatul total sau partial, copiatul în cadrul examenelor sau concursurilor, "fabricarea" rezultatelor cercetărilor, substituirea lucrărilor sau a identității persoanelor examinate, preluarea lucrărilor de la colegi sau profesori, ca și tentativele de corupere spre fraudă.

Dreptatea și echitatea - Membrii universității vor fi tratați drept, corect și echitabil. Nu se permite discriminarea sau exploatarea, indiferent că acestea sunt directe sau indirecte, aderând la ideea că dreptatea se bazează pe împărțirea corectă și echitabilă a puterii și prevenirea abuzului de putere.

Universitatea adoptă măsuri ferme pentru nediscriminare și egalitate de șanse privind accesul la studii, angajare și la programe de cercetare, pentru eliminarea conflictelor de interese, pentru prevenirea și combaterea oricărei forme de corupție, favoritism și/sau nepotism.

Transparența - Universitatea trebuie să respecte principiul transparenței tuturor categoriilor de informații care interesează membrii comunității universitare, potențialii candidați, absolvenții, instituțiile cu care colaborează și publicul larg, asigurând o informare consistentă și corectă. Prin aceasta se facilitează egalitatea de șanse în competiție și se asigură accesul echitabil la resursele universitare. Universitatea trebuie să interzică ascunderea, falsificarea sau denaturarea informațiilor la care au dreptul membrii săi și publicul larg.

Responsabilitatea profesională și socială - Universitatea trebuie să își încurajeze membrii să se distingă prin activism și implicare în problemele profesionale și publice, prin colegialitate și responsabilitate civică. Programele și activitățile universitare vor fi orientate către nevoile societății. Atunci când membrii săi reprezintă public Universitatea, trebuie să respecte standardele etice și profesionale.

Persoanele cu funcții de conducere au datoria de a crea condițiile necesare exercitării drepturilor celor aflați în subordinea lor, dar și de a cere acestora de a nu denigra propria instituție universitară. În același timp, trebuie garantat membrilor universității dreptul de a critica public, întemeiat și argumentat, încălcările standardelor profesionale și de calitate, ale drepturilor membrilor comunității universitare și colaboratorilor. Nu sunt permise : dezinformarea, calomnierea, denigrarea publică a programelor și persoanelor din instituție de către membrii propriei comunități academice.

Libertatea academică - Universitatea este un spațiu liber de ingerințe, presiuni și constrângeri politice, religioase și de putere economică, exceptând constrângerile de natură științifică, legală și etică. Membrii universității sunt protejați față de cenzură, manipulări, persecuții, în condițiile respectării standardelor științifice și a responsabilităților profesionale. Orice membru al comunității universitare trebuie să evite lezarea libertății celorlalti, pe baza

respectului pentru diferențe. Trebuie încurajate abordarea critică, parteneriatul intelectual și cooperarea, indiferent de opiniile politice sau de apartenența religioasă.

Autonomia personală - Universitatea promovează un mediu propice exercitării autonomiei personale. În acest scop trebuie asigurată exercitarea informării liber consimțite în privința programelor, concursurilor, oportunităților de studiu și cercetare, oferind oportunități pentru ca fiecare membru al universității să poată lua și aplica decizii în privința propriei cariere academice și profesionale.

Meritul - Universitatea trebuie să asigure recunoașterea, cultivarea și recompensarea meritelor personale și colective care conduc la împlinirea menirii sale instituționale. Printre acestea se numără dedicarea față de profesie și studiu, față de instituție și membrii comunității academice, creativitatea și talentul, eficiența și performanța.

6 Procesul de predare-învățare-evaluare și activitatea de cercetare: abordare din perspectiva integrității.

Cerințele unei predări profesionale nu sunt doar de a comunica și evalua materia ci și de a comunica și menține standardele unui comportament profesional corespunzător. Integritatea unei comunități academice se bazează pe responsabilitatea personală și depinde de modul de comportare în fața unor situații critice. Fiecare membru al comunității academice – fiecare student, membru al corpului profesoral sau membru al administrativului – este responsabil pentru susținerea integrității în procesul de învățare și în cercetare. Asumarea responsabilității semnifică acționarea împotriva oricărei situații critice în ciuda presiunii colegiale, fricii, loialității sau compasiunii. De fapt, fiecare individ trebuie să-și asume responsabilitatea pentru comportamentul propriu, care trebuie să fie onest în orice împrejurare și, de asemenea, trebuie să descurajeze și să urmărească să prevină orice abatere a celorlalți. Indiferent de circumstanțe, membrii comunității academice nu trebuie să tolereze sau să ignore actele de rea-credință ale altor membri ai acestei comunități.

Construirea conștiinței civice și promovarea valorilor etice ajută la conturarea comportamentului social și la dezvoltarea intoleranței la corupție. În acest sens, o educație serioasă, de calitate ridicată, reprezintă prin ea însăși un factor de stopare a corupției. Un cetățean informat care așteaptă o calitate ridicată a actului educațional și care să fie realizat în mod responsabil și echitabil poate determina prevenirea abuzurilor într-un mod foarte eficient.

Tipuri de nerespectare a integrității academice în procesul de predare

Tipurile de comportament care reprezintă ofensa adusă standardelor de onestitate academică includ, dar nu se limitează la următoarele:

• Inșelătorie

• folosirea materialelor nepermise de către cadrul didactic în timpul examenelor, inclusiv informația depozitată pe aparatura electronică (aparat foto, telefoane mobile, minicomputere, etc.)

• copierea răspunsurilor, în timpul examenului sau în realizarea temei, de la un alt student

• modificarea notelor pe lucrările scrise (teme sau examene) înainte de a solicita recorectarea acestora • semnarea prezenței pentru cineva absent sau solicitarea ca altcineva să semneze în locul tau

• Plagiat

• copierea ideilor sau a unui text dintr-o sursă fără a menționa sursa de proveniență
• parafrazarea fără a menționa sursa de proveniență
• copierea de la un alt coleg și asumarea aceluși material ca fiind propriu
• cumpararea unui articol sau scrierea aceluși material de către altcineva
• predarea aceluiași material/temă de casă la două discipline diferite fără aprobarea cadrelor didactice

• Colaborare neautorizată

• colaborare peste limitele impuse de cadrul didactic

- primirea întrebărilor și răspunsurilor înainte de examen
- oferirea spre vânzare a diverselor materiale didactice solicitate în cadrul unui curs, știind că acestea vor fi folosite de un student pentru obținerea unei note

- **Facilitarea unui comportament neadecvat**

- permiterea unui alt student să copieze o temă/set de probleme ce ar trebui realizate individual

- permiterea unui alt student să copieze în timpul examenului
- participarea la un examen sau rezolvarea unei teme în locul altui student (substituire de persoană)

- **Alte tipuri de abatere**

- abuz de confidențialitate
- falsificarea sau modificarea neautorizată a unui document academic
- obstrucționarea activității academice a altui student.

Etica cercetării științifice discută problemele etice care apar în toate fazele unei cercetări, de la alegerea temei și a metodelor, la desfășurarea ei propriu-zisă și apoi la publicarea și valorificarea rezultatelor. **Buna conduită în cercetarea științifică** se referă la:

- (a) respectarea legii;
- (b) garantarea libertății în știință, în cercetarea științifică și în învățământ;
- (c) respectarea principiilor bunei practici științifice;
- (d) asumarea responsabilităților.

În mediul studentesc, lipsa de integritate în activitatea de cercetare se poate manifesta sub diferite forme, cum ar fi:

- plagiatul în elaborarea temelor/referatelor de cercetare
- achiziționarea lucrărilor/proiectelor de cercetare de pe site-uri specializate, prin asumarea acestor lucrări ca fiind contribuții proprii
- susținerea aceluiași lucrări/teme de casă în cadrul mai multor discipline de studiu
- modificarea datelor/informațiilor prezentate în proiecte sau teme de cercetare al altor colegi, cu asumarea frauduloasă a ideilor acestora
- „fabricarea” datelor pentru susținerea anumitor concluzii, fără certificarea prin experimente sau simulări
- preluarea, cu sau fără permisiunea autorului, a unei lucrări de cercetare și prezentarea acesteia ca fiind contribuție proprie
- folosirea de mijloace nelegale sau nelegitime pentru colectarea de date în activitatea de cercetare
- parafrazarea ideilor, datelor sau conceptelor fără indicarea detaliată a surselor acestora
- interpretarea voit greșită a unor date sau informații folosite în cadrul temelor de cercetare studentescă (sau omiterea datelor ce pot prejudicia obținerea anumitor rezultate sau concluzii)
- folosirea, fără permisiune, a informațiilor confidențiale sau a celor ce sunt aparate de dreptul de proprietate intelectuală
- folosirea fără licență sau permisiune a software-urilor, a imaginilor, textelor sau altor instrumente media
- favorizarea (în cunoștință de cauză) sau asistarea în acțiunea de fraudare a celor ce realizează un asemenea demers în activitatea de cercetare

În materie de proceduri de prevenire sau sancționare a acestui tip de comportament, la nivelul universităților românești pot fi identificate anumite instrumente ce se activează în asemenea cazuri. Problema este însă ca procesul nu este controlat, neavând întotdeauna norme clare după care să poată fi abordat.

În general, atunci când se confruntă cu un caz de lipsa de onestitate în activitatea de cercetare a unui student, un cadru didactic apreciază gravitatea faptelor în primul rând luând în

considerare parcursul academic anterior al acestuia. În al doilea rând, utilizează instrumentele de evaluare pe care le are la dispoziție, sancționând studentul prin scăderea notei acordate pentru elaborarea materialului în cauză, sau îi solicită acestuia să refacă materialul. Rămâne însă problema lipsei unor instrumente specifice de control și de penalizare a acestor tipuri de comportament. Există, la nivel formal, posibilitatea atenționării studenților cu astfel de comportament prin aplicarea de sancțiuni disciplinare ce pot ajunge până la exmatricularea din respectiva instituție de învățământ superior.

În ceea ce privește problematica plagiatului în mediul studentesc, există mai multe *niveluri de intensitate* ale acestuia:

- a. Frauda: copierea unei întregi lucrări, adăugându-i o nouă introducere și o concluzie
- b. Plagiat substanțial: preluarea consistentă a informațiilor dintr-un material, fără a indica, cu ghilimele sau prin citarea surselor bibliografice
- c. Plagiat intamplator: Preluare sau copiere parțială, parafrizarea fără indicarea sursei
- d. Auto-plagiatul: refolosirea unor lucrări sau idei din cadrul acestora, lucrări ce au făcut deja obiectul publicării.

Măsurile de precauție pentru evitarea producerii plagiatului, sau pentru identificarea acestuia privesc:

1. Educarea și informarea studenților cu privire la natura drepturilor de proprietate și a plagiatului
2. Explicarea procedurilor și a metodologiei cercetării prin materiale de popularizare
3. Informarea studenților cu privire la fenomenul plagiatului și a sancțiunilor primite în acest caz
4. Rapoarte/lucrări expuse oral, pentru a întări caracterul interactiv al instruirii
5. Verificarea cunoștințelor de metodologie a cercetării în cadrul cursului, sau în discuțiile din cadrul seminariilor
6. Alocarea unei teme de cercetare/unui proiect nu trebuie realizată la începutul semestrului, pentru a fi prezentată/susținută la sfârșitul semestrului, studenții trebuie îndrumați pe tot parcursul elaborării materialului, astfel încât să se evite recurgerea la surse "ilicite" din lipsă de timp sau preocupare susținută
7. Implicarea studenților în aprecierea lucrărilor de cercetare ale colegilor lor, prin susținerea orală a lucrărilor de cercetare, cu accent pe aprecierea gradului de originalitate al acestora
8. Excluderea de la susținere a lucrărilor ce nu dezvoltă subiectul de cercetare propus, sau abordează teme adiacente, mai ales dacă acestea par prea bine realizate.
9. Planul de cercetare, notele și fișele realizate în vederea tratării temei de cercetare propuse trebuie să facă parte din documentația depusă odată cu lucrarea finală, pentru a verifica activitatea de parcurs realizată pe perioada cercetării
10. Utilizarea motoarelor de căutare disponibile pe internet este deseori productivă, fiind suficient să precizeze câteva cuvinte – cheie ale textului presupus să fie plagiat pentru a demonstra existența fraudei.